

Asia	Kartta-aineiston tekijänoikeudellinen suoja
Hakija	Jyväskylän kaupunki
Annettu	Helsingissä 29.3.1999

Selostus asiasta

Jyväskylän kaupunki on 15.10.1998 päivätyllä kirjelmällään pyytänyt tekijänoikeusneuvoston lausuntoa kartta-aineiston tekijänoikeudellisesta suojasta.

Lausuntopyynnössä kerrotaan, että Jyväskylän kaupunki (jäljempänä kaupunki) on laatinut vuodesta 1980 lähtien opaskarttaa Jyväskylän seudusta yhteistyössä Jyväskylän maalaiskunnan kanssa. Vuodesta 1995 lähtien opaskartta on painettu tulostamalla paino-originaalit kaupungin numeerisesta tietokannasta. Opaskartan laatimiseen on käytetty noin 500 000 markkaa. Sen ylläpitoon käytetään nykyään noin 70 000 markkaa vuodessa.

Keski-Suomen puhelinyhtiö Oy on hankkinut vuodesta 1970 vuoteen 1997 saakka puhelinluettelokartan painamista varten kaupungin opaskartasta tuotetut paino-originaalit ja luvan käyttää kaupungin laatimaa kartta-aineistoa. Kaupungin tekijänoikeudesta on ollut merkintä puhelinluettelokartalla. Vuoden 1998 puhelinluetteloaan varten Keski-Suomen puhelinyhtiö tilasi kartan Geodata Oy:ltä (jäljempänä Geodata). Geodata ei ole hankkinut oikeutta käyttää Jyväskylän kaupungin laatimia kartta-aineistoja tai -tietoja.

Lausuntopyynnön mukaan Jyväskylän seudun opaskartta laaditaan keräämällä aineistoa useista lähteistä kuten esimerkiksi kaupungin hallintokunnilta, virastoista, laitoksista, oppilaitoksista, naapurikunnista sekä maastotietokannan muista kartta-aineistoista. Kerätyt tiedot tallennetaan tietokantaan, josta ne jalostetaan sopivan kuvaustavan kautta opaskarttatuotteeksi. Tieto syntyy kunnassa oman kartoitustoiminnan työn tuloksena.

Kaupungin mukaan Geodatan laatiman kartan eräitä yksityiskohtia ja elementtejä tarkasteltaessa näyttää siltä, että Geodata on käyttänyt kunnan laatimaa opaskarttaa tai aikaisempaa puhelinluettelokarttaa taikka molempia uutta puhelinluettelokarttaa laatiessaan. Geodata Oy:n kartalla on toistettu sellaisia kaupungin laatimalla kartalla esiintyviä virheitä, jotka eivät vastaa todellista tilannetta maastossa taikka suunnitelmilla. Lisäksi

Geodatan laatimalla kartalla esiintyy tietoja, jotka ovat syntyneet kunnan sisäisessä tuotantoprosessissa ja joita ei ole ollut saatavissa mistään muusta julkisesta tai yksityisestä lähteestä.

Kaupungin ja Geodatan välisissä neuvotteluissa ei ole päästy yksimielisyyteen karttojen käyttöä koskevista korvauksista. Kaupungin mukaan Geodata on 25.6.1998 päivätyssä kirjeessään ilmaissut käyttäneensä kaupungin karttoja "informaation lähteenä".

Kaupunki pyytää tekijänoikeusneuvoston lausuntoa siitä, onko Geodata käyttänyt kaupungin laatimia aineistoja tai karttoja taikka molempia tekijänoikeuslain vastaisesti ja tavalla, joka rikkoo kaupungin tekijänoikeutta tai aineistojen nauttimaa luettelosuojaa.

Lausuntopyyntöön on liitetty selvitys kaupungin ja Geodatan karttojen yhtäläisyyksistä, kaupungin ja Geodatan välistä kirjeenvaihtoa asiassa sekä lausuntopyynnössä tarkoitetut kaupungin ja Geodatan puhelinluettelokartat.

Selvityksen mukaan maankäyttöelementti osoittaa, mihin esimerkiksi asuin-, teollisuus- ja luonnonsuojelualueet sijoittuvat. Maankäytöstä ei Jyväskylässä ole saatavilla tietoa ilman alkuperäistä opaskarttaa. Tietoa voisi saada tulkitsemalla asemakaavoja. Selvityksessä todetaan, ettei Geodata ilmoituksensa mukaan ole kuitenkaan käyttänyt asemakaavoja karttansa laatimiseen. Ilmakuvilta maankäyttö on käytännössä mahdoton tulkita oikein sillä tarkkuudella, jolla puhelinluettelokartta on laadittu.

Selvityksessä viitataan kaupungin laatiman puhelinluettelokartan sivulle 7, jossa oikealla alhaalla on esitetty erillisessä kartassa Sääksvuoren alue. Vastaava alue löytyy Geodatan laatimalta kartalta sivulta 9. Alueella sijaitsevalle teollisuusalueelle on rakennettu ainoastaan kaksi teollisuushallia Sääksvuorentien alkuun osoitenumeroiden 2 ja 4 kohdalle. Muu teollisuusalueeksi kuvattu alue on metsää. Selvityksessä todetaan, että maankäytön kuvaaminen Geodatan kartalla samanlaisena kuin kaupungin kartalla edellyttää alkuperäisen opaskartan käyttämistä.

Osoitenumeroelementin käytön osalta selvityksessä todetaan, että kaupungin laatiman luettelokartan sivulla 11 on esitetty Tikkakosken taajama. Vastaava alue on esitetty Geodatan luettelokartan sivulla 10. Alueita vertaamalla voidaan selvityksen mukaan todeta, että osoitenumerot ovat täsmälleen samoissa kohdin. Lisäksi myös Geodatan karttaan sisältyy virhe, jossa tien molemmilla puolilla on sama numero Oskarinkadulla.

Selvityksen mukaan teiden luokittelu, joka kuvataan teiden paksuutena, täsmää uudessa ja vanhassa luettelokartassa. Selvityksessä huomautetaan, että Geodatan ilmoittamaa lähtöaineistoa käytettäessä lopputuloksen pitäisi poiketa alkuperäisestä esityksestä.

Selvityksen mukaan kaupungin uudelle luettelokartalle on merkitty rakentamattomia teitä, jotka alkuperäisessä opaskartassa on merkitty

rakennettaviksi. Nämä uudella luettelokartalla esitetyt tiet eivät esiinny vielä maastossa. Myöskään nimikilpiä ei vielä ole maastossa. Tieto uusista teistä on saatavilla ainoastaan alkuperäisestä opaskartasta, jos Geodata ei ole käyttänyt asemakaavoja oman tuotteensa laatimiseen.

Selvityksen mukaan Geodatan karttoihin on kopioitu syksyllä 1997 muuttuneet, vanhentuneet oppilaitosten nimet. Jos oppilaitosten nimet perustuisivat maastokäynnein tehtyihin aineiston keräyksiin ja tarkistuksiin, pitäisi uudessa luettelokartassa olla käytössä oppilaitosten uudet nimet.

Kaupunki on täydentänyt lausuntopyyntöään 19.2.1998 päivätyllä kirjelmällä. Kirjelmässä esitetään lisäseikkoja kaupungin ja Geodatan karttojen vertailua koskien.

Maankäyttöelementin osalta täydennyksessä todetaan, että Jyväskylän opaskartalla on Jyväskylän yliopiston alue muutettu kartan laatijoiden toimesta poikkeuksellisesti vihreällä värillä kuvattavaksi puistoalueeksi vastoin yleistä linjaa. Yliopistoalue on julkista aluetta, joka yleensä kuvataan punaisella värillä. Tulkinta Jyväskylän puistoista on teetetty kaupungin katu- ja puisto-osastolla puistojen hoidettavuuteen perustuen. Täydennyksen mukaan eri aineistoista tehtyinä pitäisi puistoja olla eri kartoilla eri määrä.

Täydennyksen mukaan luonnonsuojelualueet ovat vaikeasti kohdennettavia ilman Jyväskylän opaskarttaa. Esimerkiksi Ylistönmäen luonnonsuojelualuetta ei ole esitetty Maanmittauslaitoksen aineistossa.

Täydennyksen mukaan kaikki edellä mainitut maankäytön tulkinnat ovat kaupungin laatimalla opaskartalla ja Geodatan laatimalla luettelokartalla yhtenevät.

Osoitenumeroelementtien osalta kaupunki toteaa havainneensa tarkistuksissa opaskartallaan neljä väärää osoitenumeroa, jotka eivät vastaa todellista tilannetta maastossa. Kaupungin mukaan samat virheet esiintyvät Geodatan luettelokartalla. Lisäksi täydennyksessä todetaan, että Maanmittauslaitoksen osoiteaineistoa käytettäessä tielinjoja kuvaaville viivoille on annettu ainoastaan viivan alku- ja loppupisteiden osoitenumerot. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että kadun keskiosan osoitenumerot täytyy konstruoida itse. Jos katujen keskiosien osoitenumerot konstruoidaan itse, voidaan täydennyksen mukaan kysyä, miksi ne ovat Geodatan kartalla pääsääntöisesti samoissa kohdissa kuin Jyväskylän opaskartassa ja miksi samat virheet toistuvat näissä eri kartoissa.

Vastine

Geodatan 27.11.1998 päiväämässä vastineessa kerrotaan, että Geodata on WSOY-yhtymään kuuluva yhtiö. Sen liiketoimintaan kuuluu karttojen ja

muiden kartografisten tuotteiden valmistaminen, kustantaminen ja myynti elinkeinonharjoittajille ja kuluttajille.

Vastineesta ilmenee, että Geodata on aikaisempina vuosina valmistanut kuntien alueita koskevia karttoja kunnilta hankkimiensa lähtöaineistojen pohjalta. Tällaisia karttojen lähtöaineistoja ovat muun muassa varsinaiset karttapohjat, katujen nimitiedot, osoitenumerotiedot ja muut osoitetiedot, maastonkohtia koskevat nimitiedot, kunnan katuverkkoa ja tiestöä koskevat tiedot sekä maankäyttöä koskevat tiedot. Kuntien myymiä kartta-aineistoja ja osoitetietoja on käytetty, koska kunnat ovat tarjonneet tarkinta ja ajantasaisinta saatavilla olevaa kartografista taustatietoa. Geodatan mukaan yhtiön kannalta ei aiemmin olisi ollut taloudellisesti mielekästä eikä edes teknisesti mahdollista ryhtyä kehittämään omia lähtöaineistoja kaupunkialueiden karttoja varten.

Edellä selostettu tilanne on Geodatan mukaan olennaisesti muuttunut. Geodata toteaa, ettei se ole enää miltään osin riippuvainen kunnilta saatavasta karttojen lähtöaineistoista. Yhtenä syynä muutokseen on Geodatan mukaan ollut maa- ja metsätalousministeriön aloitteesta toteutettu koko Suomen alueen ilmakehuvaaminen digitaalista ortokuvaesitystä varten. Kuvausten tulos on se, että digitaalisessa muodossa olevat yksityiskohtaiset ilmakehut (ortokuvat) niin Jyväskylän kaupungista kuin mistä tahansa muustakin Suomessa sijaitsevasta kohteesta ovat nykyisin kenen tahansa vapaasti hankittavissa. Aineistoa myyvät ja lisensoivat Maanmittauslaitos ja Topografikunta. Geodata on hankkinut osaan ortokuvista käyttöoikeuden, jonka nojalla se voi käyttää kuvia valmistamiensa karttojen lähtöaineistona.

Geodatan mukaan toinen syy muutokseen liittyy siihen seikkaan, että kunnat ovat ryhtyneet lisensoimaan omia osoiteistojaan, katuverkkojaan ja nimistötietojaan koskevia aineistoja Karttakeskus Oy:lle. Karttakeskus Oy on kehittänyt hankkimistaan ja kokoamistaan aineistoista osoiteaineistoja sisältävän tietokantatuotteen, johon se on ryhtynyt myöntämään käyttö- ja valmistusoikeuksia kolmansille tahoille, muun muassa Maanmittauslaitokselle. Maanmittauslaitos on oman aineistonsa nojalla puolestaan kehittänyt osoiteaineistoista oman tietokantatuotteen, jota se lisensoi edelleen karttojen valmistajille. Geodata kertoo hankkineensa Maanmittauslaitokselta oikeuden Maanmittauslaitoksen osoitetietokannan hyödyntämiseen omassa toiminnassaan.

Geodatan karttatuotteiden valmistusvaiheista vastineesta ilmenee, että kartan valmistuksen ensimmäinen vaihe on karttapohjien piirtäminen. Se perustuu digitaalisiin ortokuvaan, joiden käyttämiseen Geodata kertoo saaneensa käyttöoikeuden Maanmittauslaitokselta. Vastineesta ilmenee, että kartan piirtäjä saa tietokoneensa näytölle ilmakehuvan, josta näkyvät maaston ja vesistöjen ääriviivat, tiet, kadut, rakennetut alueet, pellot, metsät sekä muut merkittävät maankäyttöä osoittavat maastokohteiden ääriviivat. Piirtäjä luo kartan perusrungon siten, että hän tietokonetta hyväksi käyttäen tallentaa, "digitoi", koneen muistiin eri kohteiden hahmot ja ääriviivat ortokuvasta mahdollisimman tarkasti.

Esimerkki kartan piirtämisessä käytettävästä ortokuvasta on oheistettu vastineen liitteeksi 1.

Geodatan mukaan ensimmäisen vaiheen tuloksena syntyy kartan ääriiivoitettu "raakavedos", jossa lähes kaikki lopullisen kartan maastoelementit ovat jo paikallaan. Ortokuvien resoluutiotaso on niin korkea, että maaston ja maankäytön yksityiskohdat ovat säännönmukaisesti havaittavissa, erotettavissa toisistaan ja siirrettävissä osaksi valmistettavaa karttaa.

Vastineesta käy ilmi, että kartalla kuvattujen kohteiden luonnetta kuvaavat värit ja karttasymbolit sekä varsinaiset paikkatietomerkinnot tuodaan kartalle tuotantoprosessin seuraavassa vaiheessa.

Geodata kertoo, että maankäytön rajat ja eri alue- ja rakennuskohteet identifioidaan ja viedään Geodatan karttaan digitaalisten ortokuvien perusteella. Jos alueiden identifiointia ei jonkin yksittäisen yksityiskohdan osalta voida luotettavasti tehdä tai jos on aihetta epäillä, että todellinen tilanne maastossa on ortokuvien ottamisen jälkeen muuttunut, pyritään asia tarkistamaan maastokäyntien avulla. Tarvittavia yksittäisiä tietoja voidaan saada myös olemassa olevasta kartta-aineistosta kuten Maanmittauslaitoksen peruskartoista tai kuntien julkaisemista kartoista.

Geodata kertoo, että kun ortokuvista saatu pohja ja kartan symboliikka on yhdistetty toisiinsa, lisätään valmistettavalle kartalle seuraavassa vaiheessa osoitetiedot erityisestä tietokantamuodossa olevasta digitaalisesta osoiteaineistosta. Tämän tietokannan käytön edellyttämän käyttöoikeuden Geodata kertoo hankkineensa Maanmittauslaitokselta.

Geodatan mukaan osoitetietokanta sisältää katujen ja teiden osoiteaineistot vektorimuodossa. Jokainen kohdealueen katu tai tie on jaettu solmukohtien välisiin vektoreihin, joihin on tietokantaa luotaessa yhdistetty vektorin eli kadun tai tien osan tarkat tunnistetiedot. Vektoreita jakavat solmukohtat ovat käytännössä risteyskohtia.

Geodatan käyttämän osoitetietokannan käyttöliittymätuloste, joka kuvaa osaa Jyväskylän katunimikkeistä ja niihin vektoritietokannassa liitetystä tunnistetiedoista, on oheistettu lausuntopyyntöön liitteeksi 2.

Geodatan mukaan osoitetietokanta toimii käytännössä siten, että se muodostaa ortokuvaan perustuvalla karttapohjalla katuverkon, jonka asema ja sijainti (suunta, sijainti koordinaatistossa) määräytyy tietokannan vektoriaineistoihin liitettyjen tunnistetietojen perusteella. Koska Geodatan kartat on laadittu ilmasta otettujen ortokuvien perusteella, vastaa katujen sijainti ja linjaus usein maastossa olevaa todellisuutta tarkemmin kuin Maanmittauslaitoksen osoitetietokanta. Tämän vuoksi osoitetietokannasta saatavat katujen keskilinjat ja niihin liittyvät kadunnimet ja osoitenumerot ovat yhdistämisvaiheessa säännönmukaisesti jonkin verran eri paikoissa kuin Geodatan ortokuvista piirtämien teiden keskilinjat. Nimet ja

osoitenumerot siirretään tämän vuoksi "oikeille" kohdilleen siten, että ne noudattavat ortokuvista saatua todellista maastotilannetta.

Lausuntopyynnön liitteenä 3 oleva kartta kuvaa valmistusvaihetta, jossa katurunko ja symbolit on asetettu paikoilleen, mutta jossa katujen nimien ja osoitenumeroiden sijainti on vielä oikaisematta.

Jos työn yhteydessä ilmenee, että jonkin yksittäisen osoitenumeron sijainnista ei edellä kuvatun osoitetietokannan ja ortokuvien "yhteismitoittamisen" jälkeen ole täyttä varmuutta, pyritään asia Geodatan mukaan tarkistamaan maastokäyntien avulla. Tieto siitä, mikä yksittäinen numero osuu esimerkiksi kaupunkikorttelin keskelle, voidaan tarvittaessa tarkistaa myös olemassa olevasta, samaa aluetta kuvaavasta kartasta.

Se, mitkä tietyn kadun osoitenumerot valikoituvat kartalla esitettäväksi, johtuu Geodatan mukaan sen käytössä olevan osoitetietokannan rakenteesta sekä tavasta, jolla katujen tunnistetiedot on niitä kuvaaviin vektoreihin liitetty. Yhtiö korostaa, että tietokanta ja siihen liittyvä MapInfo -sovellusohjelmisto valitsevat automaattisesti juuri vektoreiden solmukohdassa olevan osoitenumeron kartalla esitettäväksi.

Geodatan mukaan tyypillisimmillään esitettäväksi tulevat "solmukohtanumerot" sijaitsevat katujen risteyksissä. Osoitetietokanta kertoo tällöin, mikä on kuvattavalla kadulla vektorin etenemissuunnassa ensimmäinen osoitenumero kadun oikealla tai vasemmalla puolella ja myös sen, mikä on saman vektorin viimeinen numero kadun kummallakin puolella. MapInfo -ohjelmisto valitsee nämä osoitenumerot, määrittää niille paikan ja asettaa ne "maantieteellisesti" oikealle kohdalle siten, että ne ovat katuun nähden tyypillisesti kohtisuorassa asemassa. Jos solmukohtia (risteyksiä) ei tietyllä matkalla esiinny, voi ohjelma tietyn vakioidun symmetrian perusteella valita esitettäväksi myös muita osoitenumeroita. Kuvatut ominaisuudet ovat standardinomaisia Suomessa käytettävissä osoitetietokantatoteutuksissa ja selittävät sen, miksi kahden valmistajan kahdessa Jyväskylää kuvaavassa kartassa voidaan käyttää runsaasti samoja osoitenumeroita: kartalla esitetty numerointitapa noudattaa osoitetietokannan vektoriaineiston esitystapaa.

Geodatan mukaan tietokantaohjelman merkitys nähdään tarkasteltaessa Geodatan puhelinluettelokartan sivulla 11 olevaa Säynätsalon karttaa. Karttaa laadittaessa Maanmittauslaitoksen osoitetietokannan MapInfo -ohjelmistoa ei saatu toimimaan asianmukaisesti, minkä vuoksi Säynätsalon osoitenumerot jouduttiin asettamaan kartalle manuaalisesti. Ero Geodatan muissa kartoissa käytetyn tietokantaohjelmiston toteuttamaan numerointilogiikkaan ja lopputulokseen on yhtiön mukaan selvästi havaittavissa.

Kun Geodatan kartat on ortokuvien ja osoitetietokannan avulla saatu typografisesti melko lähelle lopullista asuaan, on karttojen sisältö vielä pyritty tarkistamaan niin, että se vastaa mahdollisimman hyvin kuvattavaa kohdetta. Tässä tarkoituksessa Geodata kertoo verranneensa ja

tarkistaneensa yksittäisiä tietoja Jyväskylän kaupungin valmistamista kartoista samoin kuin muustakin kartta-aineistosta. Jos oman lähtöaineiston ja vertailuaineiston välillä on havaittu ristiriitoja, tarkistus on tehty lähettämällä tarkastaja maastoon. Jos näin ei jossakin tapauksessa ole voitu menetellä, tarvittava yksittäinen tieto on otettu saatavilla olevasta aikaisemmasta kartasta tai muusta tiedon lähteestä.

Kartan valmistukseen ja lopulliseen ulkomuotoon vaikuttavina tekijöinä Geodata mainitsee vielä mittakaavan valinnan sekä rajaukset. Geodata kertoo, että puhelinluetteloon tulevan kartan mittakaava määräytyy käytettävissä olevan sivumäärän eli käytännössä asiakkaan (esimerkiksi paikallisen puhelin yhdistyksen) ohjeen perusteella. Geodata toteaa, että tämä vakioi puhelinluetteloiden mittakaavoja. Myös puhelinluettelon karttalehtien rajauksista (sivulla esitettävän alueen rajoista) sovitaan asiakkaan kanssa.

Yhteenvedonä edellisestä voidaan Geodatan mukaan todeta seuraavaa: Geodatan Jyväskylän puhelinluetteloa varten tekemät kartat ovat kaikilta osiltaan Geodatan omaa tuotantoa. Karttojen lähtöaineistona ovat olleet Maanmittauslaitoksen lisensioimat ortokuvat ja Maanmittauslaitoksen lisensioima osoitetietokanta. Geodatalla on kaikkiin aineistoihin käyttöoikeus omissa karttatuotteissaan. Kuvaustapa (väriyty, karttasymbolit) ja muut esitystekniset ratkaisut on tehty Jyväskylän kartoista tai aineistoista täysin riippumatta. Geodatan karttojen laadinnassa ei ole käytetty Jyväskylän kaupungin kartta-aineistoja hyväksi muulla tavoin kuin kartalla olevien yksittäisten asiatietojen vertailun ja tarkistamisen yhteydessä siten kuin vastineessa edellä on esitetty.

Tekijänoikeudesta Geodata toteaa, että tekijänoikeuslain 1 luvun mukainen suoja ei ulotu teoksen aiheeseen, ideaan tai yleisiin periaatteisiin. Jyväskylän kaupungilla ei yhtiön mukaan ole yksinoikeutta valmistaa karttoja Jyväskylän kaupungin tai lähikuntien alueista.

Geodata toteaa, että jos kartta yltyä teostasoon ja saa suojaa, suojaa tekijänoikeus sitä itsenäistä ja omaperäistä ilmenemismuotoa, jossa kartta on esitetty. Vastineessa ei oteta kantaa siihen seikkaan, yltyvätkö esillä olevat karttatuotteet teostasoon. Geodata toteaa, että jos tekijänoikeusneuvosto katsoo teostason ylittyvän, karttojen tekijänoikeudellinen suhde ratkaistaan niiden keskinäisen vertailun ja tekijänoikeudellisen samuusarvioinnin perusteella.

Vastineen liitteeksi 4 on oheistettu vertailtavina olevat puhelinluettelokartat. Liitteeksi 5 on oheistettu lausuntopyyntöissä myös viitattu Jyväskylän kaupungin opaskartta.

Geodata toteaa, että kartta on tekijänoikeuslain 1 §:n 2 momentissa mainittu esimerkkinä tuotteesta, joka voi saada tekijänoikeussuojaa selittävänä piirustuksena. Kartta on Geodatan mukaan kuitenkin samalla esimerkki tuotteesta, jossa omaperäisen ilmaisun alaa on useimmiten voimakkaasti rajattu. Kartan tavoitteena on kuvata kartoitettavaa aluetta mahdollisimman yksiselitteisesti ja ymmärrettävästi. Saman tyyppisten ja

samaa aluetta kuvaavien karttojen kyseessä ollessa kartan esitystapa ja sisältö määräytyvät hyvin pitkälti kartografiassa vallitsevien ja standardoituneiden esitystapojen mukaisesti. Geodatan mukaan esimerkiksi vesistöt kuvataan säännönmukaisesti sinistä väriä käyttäen ja metsät vihreällä. Rakennukset kuvataan yläsuunnasta projektioina julkisivukuvien asemesta. Erilaiset tiet osoitetaan tiemerkinneen leveyden perusteella.

Geodatan mukaan aiheen yhteneväisyys ja esitystekniikan vakiintuneisuus johtavat siihen, että kartat muistuttavat visuaalisen yleiskuvansa osalta hyvin paljon toisiaan. Koska karttojen ilmaisumuodot ovat pitkälti ulkoisten tekijöiden sanelemia, jää sellaisen aineksen osuus, joka voi tulla omaperäisenä ja itsenäisenä tekijänoikeudella suojatuksi, hyvin vähäiseksi. Geodata viittaa tältä osin muun muassa Henry Olssoniin, joka on todennut kartoista tekijänoikeuden kohteena seuraavaa:

"Vad som är skyddat i en karta är inte de faktiska uppgifterna om landsgränser, städer eller naturformationer eftersom dessa är givna av verkligheten utan vad som kallas "den samlade kartbilden", dvs. den individuella utformning som kartframställaren har gjort av givna fakta." (Olsson, Henry, Upphovsrättslagstiftningen, 1996, s. 43)

Geodatan mukaan tekijänoikeus ei siis ulotu elementteihin, joiden kuvaus on "ulkoisen todellisuuden" sanelemaa. Karttojen elementtejä, jotka jäävät ulkoa annettuina kokonaan suojan ulkopuolelle ja jotka eivät ole itsenäisiä ja omaperäisiä, ei saa Geodatan näkemyksen mukaan ottaa huomioon myöskään aineistojen tekijänoikeudellisessa samuusvertailussa. Tässä Geodata viittaa esimerkiksi tekijänoikeusneuvoston lausuntoon 1998:16.

Kun Jyväskylän kaupungin karttoja (vastineen liitteenä olevat puhelinluettelokartat ja opaskartta) ja Geodatan valmistamia karttoja (liitteenä olevat puhelinluettelokartat) verrataan ja aiheesta sekä suojaa vaille jäävistä elementeistä johtuva samankaltaisuus jätetään asiaan kuuluvin tavoin huomiotta, todetaan Geodatan mukaan, että kartoissa ei ole tekijänoikeudellisesti merkittäviä samankaltaisuuksia.

Geodatan mukaan karttojen erot ovat huomattavat ja ne kohdistuvat niihin elementteihin, joilla kartan tekijä voisi periaatteessa ilmaista tavanomaisen kartan toteutuksessa omaperäisyyttä. Geodatan mukaan karttojen väritykset ja valitut värisävyt sekä karttojen rajaukset poikkeavat toisistaan. Geodatan mukaan myös yksittäiset elementit, joilla ei sinänsä ole karttakokonaisuuden tekijänoikeudellisen suojan kannalta olennaista merkitystä, ovat erilaisia. Näitä elementtejä ovat yhtiön mukaan kartoissa käytetyt kirjasintyytit ja paikannimien asettelut. Koska karttojen lähdeaineistot ovat erilaisia, on myös karttakuvioiden ääriviivoissa yhtiön mukaan merkittäviä eroja (esimerkkinä Haukanniemen kuvaus Geodatan karttasivun 7 ruudussa 33-06 verrattuna Jyväskylän kaupungin karttasivuun 6). Lisäksi Geodatan kartoissa on yhtenäiskoordinaatisto kun Jyväskylän kaupungin kartoissa ei yhtenäiskoordinaatistoa ole. Myös piirtoviivan paksuudet ovat erilaiset.

Geodata toteaa, että kartoissa on myös samankaltaisuuksia. Geodatan mukaan ne kohdistuvat kuitenkin seikkoihin, joilla ei ole tekijänoikeudellisen samuusvertailun kannalta mitään merkitystä. Tällaisia ovat muun muassa osoitenumeroiden sijoitteluun liittyvät samankaltaisuudet, joiden tekninen syy on vastineessa edellä selvitetty.

Geodatan mukaan tekijänoikeudellista merkitystä ei ole myöskään niillä yksittäisillä tiedoilla, joihin lausuntopyynnön liitteessä 1 (selvitys karttojen yhtäläisyyksistä) on viitattu. Yhtiön mukaan selvityksessä esitetyt havainnot ovat esimerkkejä graafisesti esitetyistä yksittäisistä "tiedoista", joita tekijänoikeus ei suoja. Sillä, että kartoissa on Jyväskylän kaupungin tarkoittamia tällaisia samankaltaisuuksia, ei Geodatan mukaan ole tekijänoikeudellista merkitystä.

Yhteenvedona edellisestä voidaan Geodatan näkemyksen mukaan todeta, että Jyväskylän kaupungin kartoissa ei ole yhtäkään sellaista tekijänoikeudellista suojaa saavaa elementtiä tai osakokonaisuutta, joka olisi otettu Geodatan karttoihin. Tekijänoikeudellisesti keskeistä on se, että karttojen yleisilmeet ovat edellä vastineessa kuvatuista syistä täysin erilaiset. Karttojen vertailu ei anna mitään tukea sille, että Jyväskylän kaupungin karttojen kokonaisvaikutelmaa, Olssonin sanoin "den samlade kartbilden", joka voi tulla kysymykseen suojan kohteena, olisi käytetty Geodatan kartoissa.

Geodata katsoo edellä esitetyillä perusteilla, etteivät sen valmistamat, lausuntopyynnössä tarkoitetut kartat miltään osin loukkaa Jyväskylän kaupungille karttojen valmistajana mahdollisesti kuuluvaa tekijänoikeutta. Jyväskylän kaupungin tarkoittama aineistojen tai karttojen käyttäminen ei ole tekijänoikeudellisesti merkityksellistä "käyttämistä", jota tarkoitetaan tekijänoikeuslain 2 §:ssä.

Geodatan mukaan ei näytä olevan ainakaan oikeuskirjallisuuden tai tekijänoikeuslain esitöiden perusteella mitään estettä väittää, etteikö kartta voisi olla tekijänoikeuslain 49 §:n mukaisen luettelosuojan kohteena. Geodatan mukaan kartassa voi epäilemättä olla yhdisteltynä suuri määrä tietoja siten kuin lainkohdassa edellytetään.

Geodata toteaa, ettei se ole käyttänyt Jyväskylän kaupungin karttojen mahdollisesti muodostamia luetteloita siten kuin lain 49 §:ssä on tarkoitettu.

Geodata kertoo saaneensa kaikki "luetteloaineistot" käyttöönsä lisenssien nojalla siten kuin vastineessa edellä on esitetty. Geodata toteaa, että vaikka osoitetietoja pidettäisiin lain tarkoittamina luetteloina, ei Jyväskylän kaupunki voisi niistä määrätä eikä estää Geodataa niitä käyttämästä.

Geodatan mukaan luettelosuojan loukkaus edellyttäisi, että luettelo olisi jäljennetty siten kuin lain 49 §:ssä tarkoitetaan. Geodatan mukaan missään

sen kartan tuotantoprosessin vaiheessa ei ole jäljennetty luetteloa tai muutakaan sellaista tuotetta, johon liittyvät oikeudet kuuluisivat Jyväskylän kaupungille ja joka voisi olla luettelosuojan kohteena.

Geodatan mukaan luettelosuojan loukkaus edellyttäisi myös sitä, että luvaton käyttö kohdistuisi koko luetteloon tai suureen määrään luettelon sisältämiä tietoja. Geodata ei katso jäljentäneensä suurta määrää tietoja Jyväskylän kaupungin kartoista. Geodata kertoo käyttäneensä Jyväskylän kaupungin julkaisemia karttoja vain yksittäisten tietojen lähteenä karttojen tarkistusvaiheessa. Geodatan mukaan se seikka, ettei luettelosuojaa saavaan tuotteeseen sisältyviä yksittäisiä tietoja suojata, on yhtäpitävästi ja toistuvasti tuotu esiin sekä tekijänoikeusneuvoston ratkaisukäytännössä että oikeuskirjallisuudessa. Esimerkkinä edellisestä Geodata viittaa muun muassa tekijänoikeusneuvoston lausuntoon 1989:3. Esimerkkeinä jälkimmäisestä yhtiö viittaa Pirkko-Liisa Haarmannin teokseen (1992) sivulle 193 ja Olssonin teokseen (1996) sivulle 318 sekä hallituksen esityksen (170/1997 vp) sivulle 6.

Geodata korostaa, ettei Jyväskylän kaupungilla ole sen enempää tekijänoikeuslakiin kuin mihinkään muuhunkaan säädökseen perustuvaa oikeutta määrätä niiden yksittäisten tietojen käytöstä, jotka se kartassaan julkaisee. Geodatan mukaan asian arvonnissa on vailla merkitystä muun muassa se, miten paljon aikaa tai vaivaa aineistojen keräämisessä kaupungilta on kulunut.

Geodatan mukaan lausuntopyynnön liitteessä 1 mainitut "elementit" ja havaitut yhdenmukaisuudet ovat kaikki yksittäisiä tietoja, joiden suojaaminen luettelosuojaan vedoten ei ole mahdollista. Lisäksi vastineesta ilmenee yhtiön näkemys, jonka mukaan Jyväskylän kaupungilla ei ole minkäänlaista yksinoikeutta määrätä osoitenumeroitien käyttämisestä muissa karttatuotteissa.

Geodata kertoo, että numeroinnin samankaltaisuudet johtuvat tavasta, jolla osoitetietoihin liitetyt osoitenumerot valikoituvat esitettäväksi ja sijoittuvat kartalle yhtiön käyttämää osoitetietokantaa käytettäessä. Geodatan mukaan tältä osin on kyse aineistoista, joiden käyttämiseen Geodata on Maanmittauslaitoksen kanssa tekemänsä sopimuksen nojalla saanut käyttöluvan. Kyse ei siten osoitenumeroitten osalta olisi Jyväskylän kaupungille kuuluvan "luetteloaineiston" jäljentämisestä edes siinä tapauksessa, että kartta-aineiston katsottaisiin saavan luettelosuojaa.

Yhteenvetona edellisestä voidaan Geodatan mukaan todeta, ettei sen toiminta ole miltään osin loukannut Jyväskylän kaupungin oikeutta edes siinä tapauksessa, että kartan tai karttojen katsottaisiin muodostavan tekijänoikeuslain 49 §:ssä tarkoitetun luettelon tai muun suojan kohteen. Geodata toteaa hankkineensa asianmukaisesti Maanmittauslaitokselta oikeuden niiden tietokanta-aineistojen käyttöön, jotka ovat olleet sen ottamien osoitetietojen, mukaan lukien teiden luokittelua koskevat tiedot, perustana. Jyväskylän kaupungin lausuntopyynnössä ja sen liitteessä 1 tarkoitetut tapaukset puolestaan koskevat pelkkien yksittäisten tietojen

käyttöä kartan yksityiskohtien vertailu- ja tarkistustilanteissa. Geodata toteaa, ettei luettelosuojaa ole tarkoitettu tällaisten tietojen kontrollointiin eikä suojamuoto siihen sovellu.

Geodata toteaa, että Keski-Suomen puhelinluettelot, joihin yhtiön valmistamat kartat sisältyvät, on valmistettu ja levitetty yleisölle ennen tekijänoikeuslain 49 §:n muutoksen voimaan tuloa 15.4.1998. Siten lain 49 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu uusi tietokantojen valmistajan suoja ei Geodatan näkemyksen mukaan sovellu lausuntopyynnön kohteena olevaan tilanteeseen.

Geodatan näkemyksen mukaan edellä vastineessa luettelosuojan osalta esitettyä kantaa ei olisi muutettava siinäkään tapauksessa, että uusi tietokantojen suoja soveltuisi tilanteeseen. Geodatalla olisi tässäkin tapauksessa Maanmittauslaitokselta saamansa käyttöluvan nojalla oikeus käyttää tuotannossaan kartalle otettavia osoite- ja muita tietoja. Geodatan mukaan ne yksittäiset tiedot, joita lausuntopyynnön liitteessä 1 on tarkoitettu, olisivat puolestaan millä tahansa kriteerillä mitattuna epäolennaisia osia karttatietojen muodostamassa tietokannassa.

Tekijänoikeusneuvosto on varannut Geodatalle mahdollisuuden täydentää vastinettaan lausuntopyynnön täydennyksen johdosta. Geodata on 10.3.1999 saapuneella kirjelmällään katsonut, ettei lausuntopyynnön täydennys anna aihetta täydentää lausuntopyyntöön annettua vastinetta.

TEKIJÄNOIKEUSNEUVOSTON LAUSUNTO

Tekijänoikeusneuvosto on käsitellyt lausuntopyynnön ja esittää lausuntonaan seuraavan.

Tekijänoikeudesta

Tekijänoikeuslain (404/1961) 1 §:n 1 momentin mukaan sillä, joka on luonut kirjallisen tai taiteellisen teoksen, on teoksen tekijänoikeus. Lainkohdan mukaan esimerkiksi kuvataiteen tuote ja selittävä kirjallinen esitys voivat olla teoksia.

Lain 1 §:n 2 momentista ilmenee, että myös kartta voi olla teos. Karttaa tai muuta selittävää piirustusta, joka on teos, suojataan kirjallisena teoksena. Tekijänoikeuslain valmistelutöiden mukaan näitä tuotteita suojataan kirjallisena teoksena sen vuoksi, että "lainsuojan on oltava sama siitä riippumatta, onko jonkin asian esittämistä varten käytetty kirjallista vai kuvallista ilmaisumuotoa" (komiteanmietintö 1953:5, s. 46)

Teoksella tekijänoikeudellisessa merkityksessä tarkoitetaan henkisen luomistyön tuotetta. Kirjallinen tai taiteellinen tuote on tekijänoikeudella suojattu, jos sitä voidaan pitää tekijänsä luovan työn omaperäisenä

tuloksena. Tällöin se niin sanotusti ylittää teoskynnyksen eli saavuttaa teostason. Suojan edellytyksenä ei ole muita erityisiä vaatimuksia. Esimerkiksi tuotteen kirjallisella tai taiteellisella tasolla ei ole merkitystä, ei myöskään sen aikaansaamiseksi vaaditulla työ- tai tietomäärällä. Myös käytännöllistä käyttötarkoitusta toteuttava tuote voi olla teos. Erään teosharkinnassa apuna käytetyn määritelmän mukaan teoskynnys ylittyy, jos voidaan olettaa, ettei kukaan muu vastaavaan työhön ryhtyessään olisi tehnyt samanlaista teosta. Ratkaisu teoskynnyksen ylittymisestä tehdään tapauskohtaisella harkinnalla.

Tekijänoikeus ei suojaa ideoita ja yleisiä periaatteita, vaan niiden omaperäistä ja luovaa ilmaisumuotoa. Myöskään teoksen aihetta ja aiheen käsittelyä ohjaavaa metodologiaa sekä teoksen sisältämiä tietoja sellaisenaan ei suojata.

Karttojen on muiden tuotteiden tavoin oltava omaperäisiä, jotta ne olisivat teoksia ja jotta niiden tekijälle syntyisi tekijänoikeus. Kartan omaperäisyys ilmenee siinä muodossa, jolla kartan tekijä on selittänyt tietyt todellisuudessa ilmenevät seikat. Kartan tekijänoikeussuoja ei ulotu todellisuudessa ilmeneviin seikkoihin sinänsä. Suomalaisessa oikeuskirjallisuudessa Pirkko-Liisa Haarmann on katsonut, että teoskynnys on tekijänoikeuslain 1 §:n 2 momentissa tarkoitettujen teosten kohdalla muita teostyyppisiä alempana (Haarmann, Tekijänoikeus, lähioikeudet ja oikeus valokuvaan, Helsinki 1992, s. 62)

Tekijänoikeuden sisällöstä säädetään tekijänoikeuslain 2 ja 3 §:ssä. Lain 2 §:ssä säädetään tekijän taloudellisista oikeuksista. Säännöksen mukaan tekijänoikeus tuottaa, tietyin tekijänoikeuslain 2 luvussa säädettyin rajoituksin, yksinomaisen oikeuden määrätä teoksesta valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla se yleisön saataviin, muuttamattomana tai muutettuna, käännökseenä tai muunnelmana, toisessa kirjallisuus- tai taidelajissa taikka toista tekotapaa käyttäen. Kappaleen valmistamisena pidetään myös teoksen siirtämistä laitteeseen, jolla se voidaan toisintaa.

Tekijän moraalisisistä oikeuksista säädetään lain 3 §:ssä. Sen mukaan tekijä on ilmoitettava hyvän tavan mukaisesti, kun teoksesta valmistetaan kappale tai teos kokonaan tai osittain saatetaan yleisön saataviin. Lisäksi säännöksessä kielletään teoksen muuttaminen tekijän kirjallista tai taiteellista arvoa tai omalaatuisuutta loukkaavalla tavalla ja teoksen saattaminen yleisön saataviin tekijää sanotuun tavoin loukkaavassa muodossa tai yhteydessä.

Tekijänoikeuslain 4 §:n 1 momentin nojalla sillä, joka on kääntänyt teoksen, muunnellut sitä tai saattanut sen toiseen kirjallisuus- tai taidelajiin, on tekijänoikeus teokseen tuossa muunnellussa muodossa. Myös muuntelijan panoksen on suojaa saadakseen osoitettava omaperäisyyttä. Muuntelijan oikeus kattaa vain hänen oman suorituksensa eikä se rajoita tekijänoikeutta alkuperäiseen teokseen. Muunnelman tekeminen teoksesta edellyttää teoksen tekijän suostumusta. Kappaleiden valmistaminen tekijänoikeuslain 4 §:n 1 momentin nojalla suojaa saavasta

muunnelmasta edellyttää sekä alkuperäisen teoksen tekijän että muuntelijan suostumusta.

Teoksista tai teosten osista, tiedoista tai muusta aineistosta muodostuvat kokoelmat, kuten esimerkiksi erilaiset tietokannat, voivat olla teoksia. Tekijänoikeussuojaa saadakseen kokoelman on täytettävä tekijänoikeuden saamisen yleiset edellytykset. Vain tekijänsä luovuutta ilmentävä, omaperäinen kokoelma on teos. Kokoelman omaperäisyys voi ilmetä erityisesti kokoelmaan sisällytetyn aineiston valikoimisessa tai järjestämisessä. Kokoelman tekijänoikeus kohdistuu itse kokoelmaan, mutta ei sen sisältönä oleviin aineistoihin. Kokoelman tekijän oikeus kokoelmaan ei rajoita kokoelmaan otettuihin aineistoihin mahdollisesti olevia oikeuksia. Teoksena suojattava kokoelma voi olla teknisesti erilaisissa muodoissa, kuten esimerkiksi tulostettuna paperille taikka tallennettuna tietokoneen muistiin, tietokonelevykkeelle tai cd-romille.

Eri teosten välinen samankaltaisuusarviointi perustuu teosten olennaisten osien samankaltaisuuden arviointiin. Samanlaisuusarvioinnissa tarkastellaan Pirkko-Liisa Haarmannin mukaan sitä, muistuttavatko teokset toisiaan siinä määrin, että ne herättävät samuuselämyksen (Haarmann 1992, s. 79).

Oikeuskäytännössä kartta-aineistoja ovat koskeneet ainakin korkeimman oikeuden ratkaisu KKO 1978 II 48 ja Helsingin hovioikeuden ratkaisu 11.1.1994 (R 92/1043). Korkeimman oikeuden tapauksessa A ja B olivat kumpikin julkaisseet Suomen paikannuskartan. A:n kartan katsottiin olevan teos. Korkeimman oikeuden ratkaisun mukaan karttoja verrattaessa niiden havaittiin huolimatta niiden samanlaisesta käyttötarkoituksesta ja kuvauksen kohteesta poikkeavan toteutukseltaan niin olennaisesti toisistaan, että niitä oli kumpaakin toisiinsa verrattuna pidettävä itsenäisen luomistyön tuloksina. Hovioikeuden ratkaisun mukaan A:n laatima suunnistuskartan maastotyökonsepti oli itsenäinen ja omaperäinen ja siten tekijänoikeudellisesti suojattu teos.

Tekijänoikeusneuvosto on lausunnossaan 1990:8 suorittanut karttaa koskevaa teosharkintaa. Lausunnossa katsottiin pizzaesitteeseen sisältyvän kartan saavan suojaa tekijänoikeuslain 1 §:n 2 momentin nojalla.

Tekijänoikeuslain 49 §:n mukaisesta suojasta

Tekijänoikeuslain 5 luvussa säädetään eräistä tekijänoikeutta lähellä olevista oikeuksista. Lukuun sisältyvässä lain 49 §:ssä säädetään niin sanotuista luettelosuojasta ja tietokantojen erityissuojasta. Pykälän 1 momentin mukaan sillä, joka on valmistanut luettelon, taulukon, ohjelman tai muun sellaisen työn, jossa on yhdisteltynä suuri määrä tietoja (luettelosuojan kohde) ja sillä, joka on valmistanut tietokannan, jonka sisällön kerääminen, varmistaminen tai esittäminen on edellyttänyt huomattavaa panostusta (tietokantojen erityissuojan kohde), on

yksinomainen oikeus määrätä työn koko sisällöstä tai sen laadullisesti tai määrällisesti arvioiden olennaisesta osasta valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla se yleisön saataviin.

Lain 49 §:n mukainen oikeus on voimassa, kunnes 15 vuotta on kulunut työn valmistumisvuodesta taikka, jos työ saatetaan yleisön saataviin ennen mainitun ajanjakson päättymistä, siitä vuodesta, jona työ saatettiin ensimmäisen kerran yleisön saataviin. Jos työ tai sen osa on tekijänoikeuden kohteena, tekijänoikeuteen voidaan vedota.

Luettelosuoja säännös on sisältynyt tekijänoikeuslain 49 §:ään nykyisen tekijänoikeuslain säätämistä alkaen. Tekijänoikeuslain valmistelutöiden mukaan luettelosuoja on tarkoitettu suojaamaan erinäisiä tuotteita, joiden aikaansaaminen vaatii tiettyä vaivaa, ammattitaitoa ja pääomaa ja jotka olematta teoksia tekijänoikeudellisessa mielessä kuitenkin ovat niitä lähellä (komiteanmietintö 1957:5, s. 33). Luettelosuojan edellytyksenä on, että työssä on yhdisteltynä suuri määrä tietoja. Esimerkkinä luettelosuoja saavasta työstä voidaan mainita puhelinluettelo.

Tietokantojen erityissuoja lisättiin tekijänoikeuslakiin lainmuutoksella (250/1998), joka tuli voimaan 15.4.1998. Lainmuutoksella tekijänoikeuslaki muutettiin vastaamaan tietokantojen oikeudellisesta suojasta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä 96/9/EY. Direktiivin kansallisen täytäntöönpanon yhteydessä luettelosuoja yhtenäistettiin tietokantojen erityissuojan kanssa. Edellä viitattu direktiivi sisältää säännökset siitä, mitä direktiivissä tarkoitetaan tietokannalla.

Lain 49 §:n 1 momentti ennen lainmuutosta (250/1998) oli vuodelta 1991 ja kuului seuraavasti: "Luetteloa, taulukkoa, ohjelmaa ja muuta sellaista työtä, jossa on yhdisteltynä suuri määrä tietoja, ei valmistajan suostumuksetta saa jäljentää, ennen kuin kymmenen vuotta on kulunut siitä vuodesta, jona työ julkaistiin. Suoja-aika päättyy kuitenkin viimeistään silloin, kun 15 vuotta on kulunut siitä vuodesta, jona työ valmistui."

Lakia (250/1998) sovelletaan myös 49 §:ssä tarkoitettuihin suojan kohteisiin, jotka on valmistettu ennen lain voimaan tuloa. Suojan kohteet, jotka on valmistettu 31 päivän joulukuuta 1982 jälkeen, ovat suojattuja 1 päivään tammikuuta 2013. Ennen uuden lain voimaan tuloa tehtyihin toimiin ja hankittuihin oikeuksiin sekä tehtyihin sopimuksiin sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Esimerkiksi tietokoneen muistissa oleva taikka paperille tulostettu osoitetieto sisältävä luettelo tai taulukko voi saada suojaan tekijänoikeuslain 49 §:n nojalla. Voimassa olevan lain mukaan suoja saavan luettelon tai taulukon koko sisältöä tai sen laadullisesti tai määrällisesti arvioiden olennaisesta osaa ei saa kopioida eikä saattaa yleisön saataviin suoja-ajan kuluessa. Suoja ei estä luetteloon tai taulukkoon sisältyvien yksittäisten tietojen hyödyntämistä. Suoja ei estä myöskään

sitä, että joku toinen tekee vastaavan työn tai tietokannan omaan työhön tai panokseensa perustuen eli kopioimatta lain 49 §:ssä tarkoitettua suojan kohdetta. Lain 49 §:ssä tarkoitettuihin suojan kohteisiin tehdyt lisäykset ja muutokset, jotka itsessään täyttävät suojan saamisen edellytykset, ovat uusia suojan kohteita, joille lasketaan oma suoja-aikansa.

Lausuntopyynnössä tarkoitettujen karttojen arviointi

Tekijänoikeusneuvostolle on toimitettu lausuntopyynnön kohteena olevat Jyväskylän kaupungin ja maalaiskunnan laatimat kartta-aineistot paperille painettuina. Kartoilla esitetään Jyväskylän alue eroteltuna eri maankäyttöelementteihin. Kartoilla osoitetaan julkisten rakennusten alueita, asuin- ja liikerakennusten alueita, teollisuustontteja sekä puistoja, metsiä ja peltoja. Eri maankäyttöelementit on kuvattu eri värein. Kartoilla esitetään myös Jyväskylän alueen tie- ja katuverkostoa sekä rautateitä. Kartoille on merkitty kaupunginosien, kylien ja julkisten rakennusten nimiä. Samoin kartoille on merkitty vesistön osien ja saarten nimiä. Lisäksi kartoille on merkitty muun muassa katujen ja teiden nimiä sekä kiinteistöjen osoitenumeroita. Puhelinluettelokartalla Jyväskylän alue esitetään usealle A4-kokoiselle paperiarkille jaoteltuna.

Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että edellä viitatus kartat ilmentävät osaksi opaskartoilla alueiden kuvaamisessa vakiintuneita piirteitä. Tällaisia piirteitä ovat esimerkiksi maa-alueiden jakaminen tiettyihin maankäyttöelementteihin sekä eri maankäyttöelementtien ja vesistöjen osoittamisessa käytetyt värit. Myös osoitetietojen merkitsemisessä ilmenee osaksi vakiintuneita piirteitä. Tällainen vakiintunut piirre on esimerkiksi kortteleiden kulmarakennusten osoitenumeroiden merkitseminen.

Toisaalta edellä viitatus kartat ilmentävät kartan tekijän valintoja esimerkiksi siinä, miten kartalla esitettävä alue jaotellaan esitettäväksi eri karttasivuille ja miten karttasivujen alue käytetään hyväksi kartan esittämisessä. Lisäksi kartat ilmentävät kartan tekijän valintoja esimerkiksi siinä, miten yksityiskohtaisesti kartalla kuvattava alue esitetään. Tehdyt valinnat näkyvät esimerkiksi maankäyttölajeja ja vesistöjä osoittavien viivojen tarkkuutena sekä siinä, mitä saaria tai vesistön osia kartalla visuaalisesti tai sanallisessa muodossa esitetään.

Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että Jyväskylän kaupungin ja maalaiskunnan kartat kokonaisuutena osoittavat omaperäisyyttä. Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että nämä kartat kokonaisuutena saavat suojaa teoksina tekijänoikeuslain 1 §:n nojalla.

Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että edellä viitattuihin karttoihin sisältyy osuuksia, jotka muusta teosyhteydestään irrallaan tarkasteltuina eivät kuitenkaan saa teossuojaa. Tällaisena kartan osana voidaan pitää esimerkiksi puhelinluettelokarttaan sisältyvää osoitenumeroiden muodostamaa kokonaisuutta. Osoitenumerot merkitään kartalle niille kohdille, joissa ne todellisuudessa ovat olemassa. Kartan tekijä voi

suorittaa valintoja siinä, mitä osoitenumeroita kartalle valitaan esitettäväksi, mutta käytännössä osoitenumeroiden valikoimisessa vaikuttavat esimerkiksi kartan mittakaavan asettamat rajoitukset ja karttojen valmistamisessa vakiintuneet esittämistavat.

Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että Jyväskylän kaupungin ja maalaiskunnan puhelinluettelokartalla olevaa osoitenumeroiden muodostamaa kokonaisuutta sellaisenaan voidaan pitää tekijänoikeuslain 49 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuna työnä, jossa on yhdisteltynä suuri määrä tietoja. Osoitenumeroiden muodostama kokonaisuus saa luettelosuojaa siltä osin kuin siihen on suojan voimassaoloaikaa koskevien säännösten nojalla suoja vielä voimassa.

Jyväskylän kaupungin ja maalaiskunnan laatimia karttoja ja Geodatan laatimaa puhelinluettelokarttaa toisiinsa verrattaessa voidaan havaita, että kartoissa on lukuisia eroja niissä seikoissa, joiden osalta kartan laatija voi suorittaa valintoja. Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että Geodatan laatimaa puhelinluettelokarttaa voidaan kokonaisuutena pitää Jyväskylän kaupungin ja maalaiskunnan teossuojaa saaviin karttoihin verrattuna itsenäisenä ja omaperäisenä teoksena.

Geodatan kartta sisältää kuitenkin Säynätsalon aluetta lukuunottamatta olennaisesti samat osoitenumerot kuin kaupungin ja maalaiskunnan puhelinluettelokartta. Jyväskylän kaupungin ja maalaiskunnan puhelinluettelokarttaan sisältyvää osoitenumerotietojen muodostama kokonaisuutta tai sen määrällisesti tai laadullisesti arvioiden olennaista osaa ei tekijänoikeuslain 49 §:ssä säädetyn suoja-ajan puitteissa saa kopioida eikä saattaa yleisön saataviin ilman oikeudenhaltijan lupaa. Ennen 15.4.1998 lain 49 §:n nojalla oli kiellettyä suojan kohteen jäljentäminen sellaisenaan tai suurelta osin. Luettelosuojaa ei estä luetteloon sisältyvien yksittäisten tietojen hyödyntämistä.

Jos Geodata on tehnyt karttaansa sisältyvän osoitenumero kokoelman ilman, että se on kopioinut Jyväskylän kaupungin ja maalaiskunnan puhelinluettelokarttaan sisältyvää suoja saavaa osoitenumeroa olennaiselta osalta, se ei ole tarvinnut osoitenumeroiden esittämiseen kartallaan Jyväskylän kaupungin ja maalaiskunnan puhelinluettelokartan osoitenumeroiston oikeudenhaltijan lupaa. Kysymys siitä, onko kopiointia tapahtunut, on näyttökysymys, johon tekijänoikeusneuvosto ei toimivaltansa puitteissa voi ottaa kantaa.

Tekijänoikeuslain 49 §:ssä säädetyn oikeuden loukkausta ei luonnollisestikaan tapahdu silloin, jos suojan kohteen valmistaja on luovuttanut suojan kohteeseen olevia oikeuksia toiselle ja kopiointi tapahtuu tämän oikeudenluovutuksen nojalla.

Lausunto on käsitelty tekijänoikeusneuvoston täysistunnossa.